

ئىبەى رنان

سەرچاوه

Edith Sodergran
Samlade Dikter
(Schildts Forlags A B)
Omslag Jukka Alato
Fingraf A B Sodertalje 1997

ناوی کتیب: ئیمه‌ی ژنان

نووسینی: ئیدیس سویدیرگران

وه‌رگیڕانی: عه‌بدولکه‌ریم حه‌مید عه‌بدولکه‌ریم

بابه‌ت: شیعر

مۆنتاژی کۆمپیوتهری: سه‌یران عه‌بدولرهمان

تیراژ: ۱۰۰۰ دانه

نرخ: ۱۰۰۰ دینار

ژماره‌ی سپاردن : ۲۹ ی ۲۰۰۸

چاپخانه‌ی: ده‌زگای چاپ و په‌خشی سه‌رده‌م

چاپی : یه‌که‌م سالی ۲۰۰۸

کوردستان - سلیمانی

www.serdam.net

www.serdam.info

ئىبھى رُنان

ھەلپۇزاردەبەك لە شىمىرى رُنه شاعىرى سويىرى
ئىدىس سويىرىگران

وەرگىرەننى لە سويىرىيەو:
عەبىرولكە رىم جەمىد عەبىرولكە رىم

سەلتەناتى - ۲۰۰۸

زنجیره کتبی دهزگای چاپ و پخش سردم
کتبی گرافانی ژماره (۹۲)

سهرپهرشتیاری گشتی زنجیره
نازاد بهرنجی

ئىدىس سۆيىنىرگىران

نیدیس سوئدزگران

پیرست

کورتیهک له ژبانی ژنه شاعیری سویدی

- ۱۱ ئیدیس سوئدیگران
۱۷ پایز
۱۸ سی خوشک
۱۹ دوو شیعی کهنار دهریا
۲۲ شهوی ئهستیره دار
۲۴ ئیمه ی ژنان
۲۶ درک پیکردن
۲۷ پۆژان ههوا پروو له ساردی دهکات
۳۰ ژنی سهردهم
۳۲ دهریاچه ی دارستان
۳۳ سبهینی چی له خوگرتووه؟
۳۵ له جهنگه له چرهکاندا

۳۶	عیشق
۳۸	دره ختیکم بینی
۳۹	رۆحی من
۴۱	هیچ
۴۳	رەش یان سپی
۴۴	پووه و هەرچوار با
۴۶	دۆزهخ
۴۸	سترانیک بۆ سی گۆرپهکه
۵۰	پووناکییهک له په نجه ره که دایه

كورتەيەك لە ژيانى ژنە شاعىرى سويدى ئىدىس سويدىرگران

ئىدىس سويدىرگران لە خىزانىكى فىنلەندى
سويدى لە شارى سانت بىترسبۆرگ لە پووسيا لە
سالى (۱۸۹۲) ز لە دايك بوو، ھەر لە وىشدا و لە
سالانى (۱۹۰۲-۱۹۰۸) ژيانى سەرەتايى خويندى
لە خويندنگەيەكى تايبەتى ئەلمانى تەواو كىردووه.
لە سالى (۱۹۰۷) دا باوكى بە نەخۆشى سيل كۆچى
دوایی كىردووه، دوا بە دواى سالىك خۆشى تووشى
ھەمان نەخۆشى بوو و ھەر لە بەرئە و ھۆيەش بوو
پوى لە فىنلەندا كىرد و دواترىش سويسرا بە نيازى
چارەسەركىردن و ھەر ھەلە بەرئەگەرى
ھەلگىرسانى شۆپشى پووسيا بىترسبۆرگيان
بە جىھىشت.

له سالانی (۱۹۰۹-۱۹۱۴) سوئدیرگران له نه خوشخانهی تایبته به سیلداران کهوت، هر ئه و کهش و بارودوخه ی ئه وپی که تئیدا ده ژیا دیدو هه لویستی کۆسمۆپۆلیتیکی لا به هیزکرد. له سالی (۱۹۱۴) به دواوه له گه ل دایکیدا و له زیدی خوی ژیا نی گۆشه گیری و ته نیایان برده سه ر تا له سالی (۱۹۲۳) دا به جوانه مه رگی سه ری ناپه وه .

سوئدیرگران په کیکه له و شاعیرانه ی که به پاستی شوین په نجه ی له شیعری نوڅوازی سویدیدا دیاره، بگره به یه کی له شاعیره ناوداره کانی ولاتانی ئه سکه ندفافیا و ئه وروپای باکور ده ژمیردریت که به هه ردووزمانی سویدی و فینله ندی شیعری نووسیوه . کارتیکردنیکی گه وره ی به سه ر شیعری هاوچه رخی سویدییه وه هه یه و په کیکه له کۆله که کانی شعیری تازه گه ری و مؤدیرنیزم به تایبته دوا ی مردنی شاعیری گه وره ی ئه و پچکه یه (گوستاف فرودینگ) که به بنیاتنه ری

بنه‌مای مؤدیرنیزمی ئیستاتیکی داده‌نریت له
شیعری سویدیدا.

ژیانی نائاسایی و پر له نه‌هامه‌تی و نه‌خۆشی
شاعیر په‌نگی له شیعره‌کانی داوه‌ته‌وه،
هه‌ریۆیه‌ش مه‌رگ و خه‌م و دلته‌نگی و پایز
پانتاییه‌کی فراوانی له شیعره‌کانی گرتۆته‌وه.

سه‌ره‌پای نائومییدی شاعیر له ئاینده‌ی ژیان و
ته‌ندروستی خۆی، به‌لام هه‌میشه‌ عیشق دینه‌مۆی
گه‌شینی شاعیربووه و هیوای به‌خه‌ونه
په‌لکه‌ زێڕینه‌کانی به‌رز بووه، شیعره‌کانی
سویدیرگران هه‌م پۆمانسین به‌ تاموچێژیکی
تایبه‌ته‌وه و هه‌م داهینه‌رو تازه‌گه‌ریانه‌ن له پووی
وینه‌و دارشتنی زمان و پووکردنه‌ خودی خۆ و
موناجاتی خواو دنیا‌که‌ی که... سویدیرگران
ته‌مه‌نیکی ئیجگار کورتی برده‌سه‌ر و سه‌ره‌پای ئه‌و
ماوه‌کورتی ژیا‌نی توانی پینچ کۆمه‌له‌ شیعیر
بلاویکاته‌وه که ئه‌مانه‌ی خواره‌وه‌ن...

۱- هۆنراوه‌کان ۱۹۱۶

۲- سازی سیپته مبه ر ۱۹۱۸

۳- میجرابی گوله باخ ۱۹۱۹

۴- سیپه ری ئاینده ۱۹۲۰

۵- سه رزه مینیک که بوونی نییه ۱۹۲۵

شعیره کانی سویدیرگران تا ئیستا بۆ چه ندین
زمان وه رگیدراون و ده یه ها کتیب و لیکۆلینه وه ی
له سه ر نووسراوه که به پایه خه وه باسی
لیوه ده که ن و به باشی ناوزه دی ده که ن و
هه لیده سه نگینن.

شعرهگان

پايز

دره خته پرووته له كان
ده وروبهرى ماله كه تى له باوهش گرتوون
جله وى بۆ كهش و ئاسمانى بيكوتايى بهرداون
دره خته پرووته له كان
تا قه راخى ده رىا شوپوبونه وه
خويان ئاوينه نما له ئاوه كه دا ده بيننه وه
منالايك هيشتا له دووكه لى خو له ميشيى پايزدا
يارى ده كات
كچيكي گول به ده ستيش ده پروا،
له حه له له لى ئاسماندا
بالنده زيوينه كان بهرز ده فېرن...

سی خوشک

خوشکی یه که م شلیکه کیوییه شیرینه کانی

خوشده ویست

خوشکی دووه م گوله سووره کانی خوشده ویست

خوشکی سیئه م تاجه گولینه ی مردووه کانی

خوشده ویست

خوشکی یه که م شووی کرد

ده لئین که به خته وه ربوو

خوشکی دووه م عیشقی گیان به گیانی کرد

ده لئین که ئه و به دبه خت بوو

خوشکی سیئه م بوو به ره به نیک

ده لئین که تاجی ژیانی جاویدانه ده باته وه...

دوو شیعری که نارە دەریا

(۱)

ژیانی من

چون تاشە بەردە خۆلە میشییه کان

پووت و قووته

ژیانی من

وەک لوتکە سپییە کان

سارد و سپرە

بە لام لاویتییم

بە پوومەتی گرگرتوووە

هاواری کرد

خۆر هەردییت...!

خۆریش هات و

من به دريژايي ئه و پۆزه دريژه
به پوتى له سه ر تاويژه به رده
خۆله ميشييه كاندا
پاكشام
شنه ي بايه كي سارد له ده رياي
سووره وه هه لي كرد
خۆر ئاوابوو..

(۲)

له شى سپى تۆ
له نيو به رده خۆله ميشييه كاندا
پاده كشي و
خه مى ئه و پۆژانه ي ده بي
كه دين و ده پۆن..
ئه و حيكايه تانه ي كه به مندالي
گويت لي بوون

له نيودلتدا ده گرین
بی دهنگی بی زرنگانه وه
ته نیایی بی ئاوینه
ههوا له نیوان گشت درزه کاندای
شین هه لده گه پئی...

شەوى پۈرلە ئەستېرە

پەنجى بى ھوودە
چاۋە پروانى بى ھوودە
دۇنيا ھەر ۋەك پىكە نىنى تۆ
بە تالە
ئەستېرە كان دە چۆرپىن
شەوى سارد و دلگىر
عېشق خە و بە ئە بە دىيە ۋە
دە بىنى...
ترسى بى ھوودە
ئازارى بى ھوودە

دۇنيا لە ھېچ بچوكتره
ئەلقەى نەمرى
لە پەنجەى عىشقىدا خزا
بەرە و خوار بۇ قولايى

ئىمەى ژنان

ئىمەى ژنان

لەم زەمىنە گەنم پەنگەوہ

پەتر نەزىكىن

ئىمە لە كوكوختى دەپرسىن

كە ئە و چى لە بەھاردەوئى

ئىمە مەچەكمان بە دەورى درەختى

كازە پرووتەلەكاندا بازەداوہ

ئىمە لە ئاوابوونى خۆردا

بە دواى نىشانە و پەنددا دەگەپتەن...

من جارئك

پىاويكم خۆش دەويست

باوه پى به هيچ نه بوو
ئو له پوځيكي سارد و
به نيگايه كي خاليه وه هات
فهراموشي به نيوچه وانيه وه
ديار بوو
گهر كورپه كه م نه ژيا ئو وا له وه وه يه ...

درك پيكردن

عیشقی تۆ

ئەستېرەى من تاريك دەكا

مانگ له ژيانمدا هەلدیت

دەستی من

له دەستی تۆدا جیی نابیتەوه

دەستی تۆ هەوسە

دەستی من تاسە

پۇڭزان ھەۋا ۋو ۋە ساردى دەكا

(۱)

پۇڭزان دەمە و ئىۋارە

ھەۋا ساردتر دەبى

لە دەستى من تۆ گەرمایى بنۆشە

دەستى من چون بە ھار ھەمان خوینی ھەپە

دەستى من بگرە

تاسەى شانى لاۋازم بگرە

ئای چ سەپرىك دەبوو

گەر تەنھا يەك شەو

شەۋىك چون ئەمشەو

ھەستم بە قورسایى سەرى تۆ بگرداپە

لەسەر سنگم

(۲)

تۆ گۆلى سوورى عىشقت
خسته ئاويژانى سىپى منه وه
گۆلى سوورى عىشقت
كه هر زوو ژاكاو ده بى
به دهستى گرگرتووم توند ده گرم
ئاي تۆ... فه رمانره وا
به نيگايه كى سارد
ئهو تاجه ي كه خسته سهر سهرم
من پى پازيم

(۳)

ئهمرؤ بو جارى يه كه م
گه وره ي خؤم بينى
به له رزؤكه وه... دهست به جى ناسيمه وه
هر ئىستا من... ههست به دهستى سه نگينى
ئهو ده كه م

به سهر باسكى ساكارمدا
كوا پيڤكه نيني له رين ئاميزى پاكيزانه م...؟
ئازادى سهر بلندي ژنانه م كوا...؟
هه ر ئيستا من
هه ست به چنگى پته وى ئه و ده كه م
به سهر لاشه ي له رزوكمدا
هه ر ئيستا من
گويم له سه داي سه ختى حه قيقه ته
پووه و خه ونه ناسكه كانم ده بيته وه ...

(٤)

تۆ به دواى گولدا ده گه پريت و
ميوه ت به ركه وت
تۆ به دواى كانيدا ده گه پريت و
ده ريات به ركه وت
تۆ به دواى ژنيكدا ده گه پريت و
پۆحيكت به ركه وت
تۆ نا ئوميد بووى ...

ژنی سەردەم

من ژن نیم

گیانداریکم . . نیر و میم

من منالم، شارادەم

بریاریکی دلیرانەم

من تروسکە یەکی پیکە نیناوی خۆریکی

خوماریم

من تۆرپیکم بۆ گشت ماسییە چلێسەکان

من تۆشیکم بۆ سەرورەری

گشت ژنان

من هەنگاویکم بەرەو ریکەوت و ویرانی

من بازدانیکم بە سەر ئازادی و سەربەخۆبوون

من چرپە ی خۆینم بە گوێی پیاواندا

من موچپكەى پۆحم
تاسە و نارازى لەشم
من پېنیشاندەرم بۆ بە ھەشتى نوئ
من كلپە يەكم گەريان و بە جۆش
من ئاوى قوولم
سەركيش تا ئەژنۆ
من ئاگر و ئاوم
سەرپاستانە،
ئازادانە، گریدراو

دەرياچەي دارستان

تەنھا بووم

لە كەنارى خۆرەتاويى

لاي دەرياچەي شين باوي دارستان

لە ئاسماندا

پەلە ھەورئىك دەكشا

لە ئاويشدا تاقە دورگەيەك

شيريني ميوە گەييوەكانى تاوسان

دانه مروارى ئاسا

لە ھەر درەختىكدا

دلۆپ دلۆپ دەچۆرا

لە دلى كراوہى منيشدا

تنۆكىكى ورد دەھاتە خواري

سبە ينى چى لە خۇگرتووه...؟

سبە ينى چى پى ئەبى...؟
لە وانە يە تۆ ئىتر لە گەلمدانە بى
لە وانە يە باوە شىكى كە و ديداريكى كە و ھەمان
ئازار
گەرەكمە من وازت لىيىنم
بە و پروايە ي كە كە سانىكى تر نازانن كە من:
ديسان بۆ لات دە گەرپىمە وە... وەك چۆن
لە تىكىم لە ئازارە كانى خۆت
ديسان بۆ لات دىمە وە... لە ئاسمانىكى كە وە و
بە برپاريكى تر
ديسان بۆ لات دىمە وە... لە ئەستىرە يە كى
ترە وە و بە ھەمان نىگا وە

ديسان بۆلات ديمه وه ... به هه مان تاسه ي
كۆنمه وه و له شيوه يه كي تازه دا
ديسان بۆلات ديمه وه ... سه ير ... توورپه و ...
ئهمه كدار
به هه نكاوي ئازله كيوي له دووره دهستي
زيدي بياباني دلت
تو ... بي ده سه لات .. سه خت .. به من
ده جه نكي
رېك وه كه سيك بچي به گز چاره نووسيدا
به گز به ختيدا
به گز ئه ستيره پيدا
من ده خوازم ليو به خه نده
ده زوي ئاوريشمي به ده وري ئه نگوستما
بنالينم
گلۆله ي وردى چاره نووست
له لۆچي كراسه كه مدا بشارمه وه ...

له جه ننگه له چړه كاندا

له جه ننگه له چړه كاندا
دیر زه مانیک ویل ده پوښتم ..
به دواى ئه و حيكايه تانه دا ده گه پام
که به مندالی گویم لی بوو بوون ..
له شاخه سرکه شه كاندا
دیر زه مانیک ویل ده پوښتم ..
به دواى ئه و کوشکه پر له خه ونه دا ده گه پام
که گه نجیتیم بنیاتی نابوو
له باخچه ی دلداره که مدا سرکه ردان ده گه پام
کوکوختی شادی لی نیشتبوو
تاسه ی منیش شوین پیی که وت ..

عیشق

پۆحى من كراسيكي رهنگ شين باوى ئاسمانى

بوو

له سهر تاويړه بهرديكى قهراخ دهريا به جيم

هيشت و

به پرووتى چون ژنيك بۆ لات هاتم..

هر ژن ئاسا له سهر ميژه كهت دانيشتم

جاميك شه رابم نوشى...

به رامى گولانم هه لمزى..

تۆ بۆت دهركه وت كه چهند

جوانم

ريك وهك ئه وهى له خهونه كانتا بينيبوت

من هه مووشتيكم بيرچووه وه

مناليم و زیدم فہراموش کرد
تہنہا ئہوہم دہزانی کہ،
من گیرۆدہی دہست لہ ملانہکانت بووم
تۆ بہخہندہوہ ئاوینہت بۆ پراگرتم
تا بنۆرمہ خۆم
بینیم.
شانہکانم ئہتووت لہ تۆزکرا بوون
ووردبوون... شکاو
بینیم جوانیم بیمارہ
لہ گوم بوون بہولاوہ چی دی حہزی کہی نییہ
ئاخ.. دہتۆش وا توند بہ باسکت لہ باوہشم
بگرہ
تا ئیدی نیازمہندی ہیچ شتیک نہبم..

دره ختيگم بينى

دره ختيگم بينى له هر هه موو ئه وانى تر
گه وره تر بوو
به ريگى پىرى دوورده ستى هه لگرتبوو
من كه لىسايه كى گه وره ي ده رگا له سه رپشتم دى
گشت ئه وانى لىي ده هاتنه ده ر
پهنگ لىپراو و حازره مه رگ بوون
من كچيگم بينى لىو به بزه و ئارايشت ساز
زار بو به ختى خوى هه لده داو
ديتم كيژه دوپاندى..
بازنه يه ك، كه به ده ورى ئه وانه دا كي شرا
كه س بوى نه بوو بيبه زىنى...

پۆحى من

پۆحى من ناتوانى ھىچ بگيرتتە وەو

لە ھەقىقەت تى بگا..

پۆحى من دەتوانى تەنھا بگري و پيیکەنى و

مەچەكە كانى خوى بابدا

پۆحى من تواناي بيركەوتنە وە و بەرگري نييه

پۆحى من ناتوانى شت بە ھەند وەريگري

يان بيسە لميئنى..

كە منال بووم من، دەريام بينى، دەرياکە شين

بوو

لە گەنجيتيما توشى گوليك بووم... گولەكە

سووربوو

ئىستا له پالما نامۆيهك دانيشتووه
كابرايهكى رهنگ په پيوه
من نهونده لىي دهترسم
كه كچه عازهبىك له خيو دهتوقى
كاتىك سوارچاكه كه هات
كچه سوور و سىي هه لگه پرا
كه چى من بازنهى تاريك ژير چاوه كانمى داگرت

هيچ

هيٿور به منالہ ڪم
له هيچ زياتر چي تر نيه
هه موشتيڪ وهڪ خوت دهيبيني.
دارستان و دووڪه ل و سڪه ي هه لاتنه
له شوينيڪدا دوره پهرين
له ولاتيڪي ڪاڪي به ڪاڪيدا
ناسماننيڪي شينتر و په رڙينيڪ له گول هه يه
يان دارخورمايهڪ و بايهڪي نيمچه گرم
هه رنه وانه و هيچي ڪه ...
هيچ شتيڪ نيه
له به فري سبي سهر لقي سنه و به ره ڪان زياتر به
ولاوه

هیچ شتیك نییه له گه‌ل لیوه‌گه‌رمه‌کاندا ماچ

بکری و

لیوه‌کانیش سات له دوی سات

سارد و سر هه‌لده‌گه‌رین...

وه‌لی تو مناله‌که‌م ده‌لیی گوايه

دلته به گوره‌و بی هووده‌ی ژیان له مه‌رگ

به‌دتره

تو چیت له مردن ده‌وی...؟

ده‌رک به کینه‌ده‌که‌ی تو

که وا پۆشاک‌ی په‌خش کردوو...؟

هیچ له مردن قیزه‌ونتر نییه بو‌که‌سیک

زاده‌ی ده‌ستی خوی بی...

ئیمه ده‌بی‌ساته درێ‌خایه‌نه‌کانی ژیان

ناساخیمان خوش بو‌ی

ساله‌ته‌نگه‌کانی تاسه‌مان خوش بو‌ی

به‌قه‌د ساته‌حه‌زی چاوتروکانه‌کانم

کاتیك بیابان گول ده‌گری...

رەش يان سېي

پووبارەكان بە ژيڤر پردەكاندا دەكشېن
گولەكان بە قەراخ شۆستەكاندا دەپريسكىنەوہ
دارستانەكان وژەووژ خويان بوئەرزەكە
دا دە نەويئن
بو من چ ناگەيەنى
بەرزبىت يان نزم..
رەش بىت يان سېي..

دواتر من ژنيكى جل سېي
لە نيوباسكى يارەكەمدا بينيوہ..

پووه و ههر چوارپا

هیچ بالنده یهك سه رگه ردان نافرې به ره و
گۆشه ی كه نارگیری من..
هیچ په په سیلکه یه کی ره ش تاسه ناهینې...
هیچ قه له مراوییه کی سپی مزگینې
هاتنی باهۆز نابه خشی..
له سینبهری تاویره کاندای درنده ییم چاودپیری
ده کری..
ئاماده و ساز بو بالگرتن
به یهك تۆزه زره
به شه قاوی نزیك و دوور.
کپ و دوور دهسته، جیهانی خو شحالی من
من دروازه یه کم هه یه

پووه و گشت چوار باکان
من دەر وازه یه کی ئالتونیم هه یه
پووه و پۆژمه لات...
پووه و ئه وینیک که قهت نایه
من دەر وازه یه کم هه یه..
بۆ پۆژ و.. هی که ش
بۆ دلته نگی
من دەر وازه یه کم هه یه بۆ مردن
که هه رده م له سه رپشته...

دۆزهخ

ئای له دۆزهخ چەند خۆشه
له دۆزهخدا.. هیچ کەس له مردن نادوی..
دۆزهخ له بەشه کرۆکی زهوی کراوه
بە گۆلی گپرگرتوو پازاوه تهوه
له دۆزهخدا...
کەس یەك وشەى بە تال نالی
له دۆزهخدا...
نه کهس ههیه خوار دبیتهوه و
نه کەسی خه وتووش ههیه
هیچ کەس نییه پشوو بدات
کەسیش نییه سرهوت دابنیشی

له دۆزه خدا...
كهس نيه ئاخوتن بكات
وهلى هموو هاوار دهكن
لهوى فرميسك، فرميسك نيه و
خه ميس هموى بى وزه يه
له دۆزه خدا..
هيج كهس نه خوش ناكه وى و
كه سيش نيه هياك بيئت
دۆزه خ نه گوره و هه تا هه تاييه...

سترانىك بۇسى گۆرەكە

لە زەردەى خۆرتاوادا

لە باخى ئاورنگداردا

كىزىك گۆرانى دەوت.

لە ھاویندا...

سى بىچكە گول لەسەر سى گۆر پوا

گۆرى يەكەم... پياويك تىيدا پاكشابوو

لە خەويكى زۆر قورسدا بوو

لە دووهدا... ژنىك بە پەنگ و پووى خەماوى

پال كەوتبوو...

گولكى لە دەستدابوو

گۆرى سىھەم... تارمايىه گۆرە

ئىواران فرىشتە يەكى تارىكە رەنگ لىي
دادە نىشى و
ئەم گۆرانىيە دەچپى.
"لىبوردن بۇ پشتگوى خستنه"

پووناكییهك له نیو په نجرهكه دایه

له په نجرهكه دا.. پوناكییهك به دی ده کری..
هیدی هیدی داده گیرسی و
دهلی كه سیک له ژوره وه وا مردوه
چند کاژه درختیک بی دنگ بوون
به دهوری تووله رییهك
له گورستانیکی ته ماویدا
بالندهیهك ده زیکینی..
کییه وا له ژوره وهیه..!؟